

Zalecenia dla decydentów dotyczące wspierania aktywnego starzenia się

Foto:
Bruno Engelbrecht/Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz

Zalecenia
dla
decydentów
dotyczące
wspierania
aktywnego starzenia się
w
społeczeństwie
osób w każdym wieku

Autor dokumentu:
Dirk Jarré, Prezes Europejskiej Federacji Osób Starszych EURAG

Redaktor:
Pozarządowy Komitet ds. Starzenia się, Prezes: Gertraud Dayé

Pozarządowy Komitet ds. Starzenia się, Wiedeń

Prezes: Gertraud Dayé - gertraud.daye@aon.at

Wiceprezes: Dr. Ulrike Waginger, MSc - ulrike.waginger@univie.ac.at

Wiceprezes: Dirk Jarré - DirkJarre@aol.com

Skarbnik: Dr. Gertraud Pichler - gertraud.pichler@tele2.at

Sekretarz: mgr Christa Kirchmair - christa.kirchmair@bpw.at

Bank Austria Member of UniCredit, IBAN AT03 1200 0006 9000 7000, BIC BKAUAATWW

Przedmowa

Niniejsza publikacja posiada dwie wyraźne cechy, które warto podkreślić zaraz na wstępie w celu lepszego zrozumienia sensu tej broszury.

Po pierwsze, wyraża ona opinię wielu ważnych międzynarodowych organizacji społecznych reprezentujących osoby starsze w naszym społeczeństwie i wspierających ich potrzeby lub troski. Oznacza to, że reprezentuje ona głos tych, których bezpośrednio interesują dobre lub złe polityki i praktyczne konsekwencje podejmowania decyzji. Z pewnością jak najbardziej uzasadniony jest fakt, że pozwalają sobie służyć radą tym, którzy kształtują polityki i podejmują decyzje w różnych dziedzinach dotyczących bezpośrednio lub pośrednio życia osób starszych pod hasłem „*Nic o nas bez nas*”.

Po drugie, oświadczenia, uwagi i zalecenia w drugiej części niniejszej publikacji są oparte na dowodach i starannie uargumentowane z uwagi na ich wartość polityczną i możliwości praktycznej realizacji. Stanowią one wynik intensywnych badań projektu naukowego i bazują na zbiorze dobrych (i złych) przykładów praktycznych zgodnie ze wstępnie ustanowioną siatką istotnych elementów w odniesieniu do obecnej sytuacji osób starszych, a także wymogów w zakresie poprawy poszanowania ich godności, integracji i udziału osób starszych w społeczeństwie.

Pozarządowy Komitet ds. Starzenia się oraz autor niniejszej broszury doskonale zdają sobie sprawę z faktu, że politycy i inni decydenci znajdują się pod ogromną presją czasu i nie mogą sobie pozwolić na to, aby czytać długie i złożone teksty. Należy skierować ich bezpośrednio do kwestii, które ich interesują. Dlatego też uporządkowaliśmy niniejszą broszurę w sposób, który pomaga natychmiast odnaleźć zasadnicze treści.

Prosimy rozpocząć od zapoznania się ze spisem treści na stronie 5 i odszukania w części II, wśród 7 różnych obszarów zainteresowania, zaleceń, które Państwa interesują. Każdy z paragrafów zaleceń w części II zawiera krótki fragment podany pogrubioną czcionką, podkreślający istotę argumentu.

Uwaga końcowa: Niniejsza publikacja skierowana jest nie tylko do decydentów i ich personelu pomocniczego, ale także do „zwykłych” obywateli w każdym wieku. Gorąco zachęcamy do wykorzystania elementów niniejszej broszury w celu omówienia swoich obaw, potrzeb i nadziei; może to pomóc w solidnym sformułowaniu własnej krytyki, a także wymogów względem tych, którzy decydują o nich lub dla nich.

Wiedeń, sierpień 2015, Wiedeński Komitet NGO ds. Starzenia się i Dirk Jarré

Spis treści

Część I: Wstęp i informacje podstawowe	8
1. O Wiedeńskim Pozarządowym Komitecie ds. Starzenia się	8
2. O przesłankach niniejszych “Zaleceń dla decydentów”	9
3. Rola Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się w Projekcie SiforAGE.....	10
4. Grupa docelowa uwag i zaleceń	11
Część II: Konkretne uwagi i zalecenia na podstawie przykładów praktycznych	12
1. O doświadczeniu osób starszych.....	12
Osoby starsze to skarb, z którego należy korzystać.....	12
Promowanie nowych przedsięwzięć dla starzejącego się społeczeństwa	12
Osoby starsze należy angażować w rozwój nowych technologii	13
Udział osób starszych w dotyczących ich badaniach naukowych	13
Wykorzystywanie życiowych doświadczeń w tworzeniu miejsc pracy przyjaznych osobom starszym	14
2. O relacjach międzypokoleniowych	14
Relacje międzypokoleniowe i uczenie się	14
Konieczna jest obecność mediów międzypokoleniowych.....	15
Opieka między- i wewnątrzpokoleniowa.....	15
Sport jako idealne wspólne doświadczenie między pokoleniami z różnych środowisk	16
3. O uczestnictwie osób starszych w społeczeństwie	16
Zachęcanie osób starszych do uczestnictwa w sprawach publicznych	16
Zwiększanie uczestnictwa zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji	17
Stworzenie sprzyjającego otoczenia dla wolontariatu w każdym wieku	17
Zmiana poglądów na temat znaczenia finansów za uczestnictwo.....	18
Wartość wkładu osób starszych w kulturę	18
4. O przeszkodach do usunięcia.....	19
Rozwiązywanie problemów komunikacyjnych między grupami społecznymi i pokoleniami.....	19
Usuwanie możliwych do uniknięcia barier i stosowanie wzorca dla wszystkich .	19
Stosowanie bardziej zapobiegawczych i pomocnych zasad i działań	20

5. O poprawie wizerunku osób starszych.....	20
Promowanie publicznego uznania dla dorobku osób starszych	20
“Mądrzy senatorowie” pomagają poprawić wizerunek starzenia się.....	21
Podjęcie działań przeciwko powstawaniu negatywnych samouprzedzeń	21
6. O konieczności podejścia zgodnego z cyklem życia.....	22
Opracowanie i zastosowanie bardziej zintegrowanych metod uczenia się.....	22
Pogodzenie różnych aspektów ludzkiej egzystencji w społeczeństwie	22
Integracja różnych etapów życia w „kontinuum”	23
7. O sposobach i środkach, jakie należy zastosować	23
Wspieranie bardziej pomocnych struktur i metod	23
Przestrzeganie żądania “Nic o nas bez nas”	24
Stosowanie metody kreatywnego naśladowania	24
Wykorzystanie oceny oddziaływania	25
Należy utworzyć i wykorzystywać obserwatoria projektów samopomocy.....	25
Właściwa polityka zachęca do innowacji społecznych	26
Ustanowienie łatwych i skutecznych mechanizmów składania skarg w przypadkach dyskryminacji ze względu na wiek	26
Wykorzystywanie kampanii wizerunkowych w walce ze stereotypami	26
Załącznik I Lista członków Wiedeńskiego Komitetu Pozarządowego ds. Starzenia się	28
Załącznik II Oficjalne dokumenty ONZ na temat starzenia się oraz strony internetowe	32

Część I: Wstęp i informacje podstawowe

1. O Wiedeńskim Pozarządowym Komitecie ds. Starzenia się

Komitety Pozarządowe ds. Starzenia się istnieją obecnie w trzech głównych miejscach działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych: w Nowym Jorku, Genewie i Wiedniu. Powstały one w ramach konferencji organizacji pozarządowych, CoNGO, w celu reprezentowania osób starszych i wyrażania ich spraw w ramach systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych. Organizacje tworzące Komitety Pozarządowe ds. Starzenia się posiadają akredytację ONZ oraz status konsultacyjny Rady Gospodarczej i Społecznej ONZ (ECOSOC).

Komitety działają na szczeblu rządowym i pozarządowym, mając na celu podnoszenie ogólnej świadomości społecznej na temat ważnych kwestii związanych ze starzeniem się społeczeństwa na całym świecie, promowanie usprawniania polityk dotyczących starzenia się w strategiach i programach Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz wspieranie współpracy między akredytowanymi przez ONZ organizacjami pozarządowymi zainteresowanymi kwestiami starzenia się. Każdy z trzech komitetów opracował konkretne priorytety dla swoich prac, w zależności głównie od kwestii politycznych, poszczególnych obszarów działań i specjalistycznych programów realizowanych przez Organizację Narodów Zjednoczonych i jej wyspecjalizowane agencje w trzech wyżej wymienionych lokalizacjach.

Działalność **Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się** obejmuje bardzo szeroki wachlarz kwestii i problemów związanych z procesem starzenia się, takich jak: zmiany demograficzne, prawa człowieka, aspekty płci, zdrowie i opieka, kompetencje osób starszych, kształcenie ustawiczne, technologia i starzenie się, godna praca i wolontariat, starzenie się w otoczeniu miejskim i wiejskim, sprzyjające otoczenie, wizerunek starzenia się, dialog międzypokoleniowy i współpraca, uchodźcy w starszym wieku, maltretowanie osób starszych – to tylko kilka ważnych aspektów jego pracy. Ogólnie rzecz biorąc, działalność Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się bazuje na koncepcji podejścia zgodnego z cyklem życia w ramach „Społeczeństwa wszystkich grup wiekowych”.

21 członków Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się reprezentuje imponująco obszerną gamę organizacji społecznych i tym samym najprawdopodobniej większą część ludności świata. Niektóre z nich zajmują się bezpośrednio problemami związanymi z aspektami życia osób starszych lub ich sytuacją w społeczeństwie, inne mają bardziej pośrednie, ukierunkowane na cykl życia podejście. W żadnej innej strukturze instytucjonalnej nie znajdziemy podobnej różnorodności organizacji społecznych. Oprócz bogatego doświadczenia i gruntownej wiedzy przekazywanej przez te organizacje pozarządowe, to w szczególności różne kompetencje i współpraca międzysektorowa stanowią ich unikalną wartość i przydatność dla polityków i innych decydentów, jeśli chodzi o kwestie starzenia się i poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań o trwałym oddziaływaniu.

Lista organizacji członkowskich Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się znajduje się w Załączniku 1.

2. O przesłankach niniejszych “Zaleceń dla decydentów”

Jedną z organizacji członkowskich Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się – Europejska Federacja Osób Starszych, EURAG – bierze udział w projekcie badawczym pt. „*Innowacje społeczne w sprawie aktywnego i zdrowego starzenia się na rzecz zrównoważonego wzrostu gospodarczego*” (Projekt SiforAGE, www.siforage.eu), uruchomionym i wspieranym przez system finansowania badań 7. Programu Ramowego UE w ramach sekcji „Nauka w społeczeństwie”. Dotyczy on wielu kwestii związanych z promocją zdrowego i aktywnego życia w coraz bardziej starzejącym się społeczeństwie europejskim, w celu konceptualizacji starzenia się jako wielkiego osiągnięcia społecznego posiadającego wiele możliwości, a nie jako problemu i obciążenia dla społeczeństwa.

Głównym celem Projektu SiforAGE jest identyfikacja i promowanie alternatywnych, nowych i skutecznych sposobów i środków, które potencjalnie mogą zachęcać i wspierać osoby starsze, aby pozostały w dobrym zdrowiu tak długo, jak to możliwe i aby były aktywne w społeczeństwie tak długo, jak mogą i chcą. Celem jest identyfikowanie ważnych elementów dla potrzeb działania opartego na dowodach. Ustalenia można następnie wykorzystać do stworzenia i sformułowania uwag i zaleceń skierowanych do decydentów na różnych szczeblach – lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim – oraz do podmiotów w różnych dziedzinach, takich jak sfera polityczna, administracja publiczna, nauka i badania, społeczeństwa obywatelskie lub rynki gospodarcze.

Projekt realizowany jest przez 18 posiadających dużą wiedzę i doświadczenie partnerów z szerokiego i interdyscyplinarnego zakresu środowisk, w tym, na przykład, przez wydziały uniwersytetów i instytucje badawcze, władze lokalne i regionalne, organizacje społeczne reprezentujące lub działające na rzecz osób starszych oraz zorientowani na biznes konsultanci. Ważną cechą koncepcji jest porównawcze ponadnarodowe podejście, które dotyczy różnych wyobrażeń i reakcji na podobne problemy. Może to doprowadzić do pomocnego nowego zrozumienia problemów i rozwiązań poprzez procesy wzajemnego uczenia się oraz, ostatecznie, wyzwolić kreatywne naśladowanie. Partnerzy z Turcji i Brazylii wnoszą bardzo przydatne i inspirujące doświadczenia i opinie zewnętrzne do perspektywy europejskiej.

Projekt SiforAGE stara się włączyć w swoje badania wszystkie zainteresowane strony zaangażowane w działania związane z aktywnym i zdrowym starzeniem się – takie jak naukowcy, decydenci, organizacje społeczne, administracje publiczne, rzecznicy akademicki, kreatywne firmy, a także użytkownicy towarów i usług, zwłaszcza same osoby starsze. Włączenie to ma na celu wzmocnienie komunikacji pomiędzy zainteresowanymi stronami i ujednolicenie wykorzystywania narzędzi i procesów współpracy, tworząc w ten sposób sprzyjające otoczenie dla komplementarnych opinii i innowacyjnych rozwiązań. Dane na podstawie projektu SiforAGE zainicjowały warsztaty, testy, eksperymenty, wywiady, a zbiory dobrych praktyk analizowane

są w odniesieniu do istniejących przeszkód, jak również dotyczą konkretnych możliwości aktywnego i zdrowego starzenia się.

3. Rola Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się w Projekcie SforAGE

W szczególności zaangażowanie samych osób starszych ma duże znaczenie w projekcie badawczym SforAGE – albo za pośrednictwem organizacji społecznych reprezentujących lub wspierających osoby starsze, albo poprzez zaangażowanie poszczególnych osób starszych w różne metody badawcze, procesy analizy, refleksji i interpretacji. Za pomocą tych środków można zbadać w jaki sposób przyszłe działania badawcze i innowacyjne oraz podejmowanie decyzji można zorientować w taki sposób, aby lepiej odpowiadały na rzeczywiste wymogi i aspiracje osób starszych i społeczeństwa w szerszym znaczeniu – pod hasłem „W jaki sposób starzejemy się w społeczeństwie osób w każdym wieku”.

Zważywszy, że Europejska Federacja Osób Starszych, EURAG, jest odpowiedzialna za koordynację jednej z równoległych Jednostek Zarządzania Wiedzą Projektu SforAGE – zajmującej się kwestią „Aktywnego udziału i integracji osób starszych w społeczeństwie: nierówności związane ze starzeniem się” – logiczne jest, że EURAG zaangażował Wiedeński Pozarządowy Komitet ds. Starzenia się w proces refleksji tej Jednostki Zarządzania Wiedzą w celu wykorzystania dużego doświadczenia i wiedzy członków Komitetu w odniesieniu do tego tematu i związanych z nim istotnych aspektów.

W obszernym procesie burzy mózgow zainicjowanym przez specjalne warsztaty, w których uczestniczyła większość członków Wiedeńskiego Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się i których następstwem była metoda delficka angażująca wszystkich członków i ich główne organizacje, zidentyfikowano obecne możliwości uczestnictwa osób starszych w społeczeństwie, bariery i przeszkody utrudniające lub uniemożliwiające to uczestnictwo i wreszcie elementy sprzyjającego, korzystnego otoczenia dla lepszego uczestnictwa.

Wynik tej burzy mózgow – kompleksową listę zmiennych powiązanych z uczestnictwem w życiu społecznym – wykorzystano następnie do stworzenia kwestionariusza zawierającego orientacyjne adnotacje dla zgromadzenia przykładów praktycznych, konkretnych projektów, które angażują lub wymagają udziału osób starszych, głównie prowadzonych przez organizacje społeczne i udokumentowanych przez nie lub przez zainteresowanych badaczy.

Przedstawiono ponad sto przypadków z całej Europy i kilka z zagranicy – większość z nich odniosła sukces i tylko kilka nie osiągnęło swoich celów. Wszystkie te przykłady praktyczne zostały następnie podzielone na kategorie, przeanalizowane i dokładnie zinterpretowane przez zespół bardzo doświadczonych ekspertów.

Na podstawie ustaleń specjalista ds. kwestii starzenia się opracował projekt niniejszych uwag i zaleceń. Tekst został następnie zweryfikowany i zatwierdzony przez członków Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się – najpierw oddzielnie w procesie konsultacji i ostatecznie przez wszystkich członków razem podczas specjalnych warsztatów i gruntownych dyskusji. W związku z tym niniejszy dokument stanowi wynik wspólnych działań, które doprowadziły do ogólnego porozumienia członków Pozarządowego Komitetu ds. Starzenia się.

4. Grupa docelowa uwag i zaleceń

31 komentarzy i zaleceń przedstawionych w poniższej części II w ramach 7 poszczególnych działów nie jest ani przypadkowych ani nie stanowi wyniku czysto teoretycznych rozważań bez uprzednich badań empirycznych, przeprowadzonych przez niektórych naukowców. Przeciwnie, wynikają one z rzeczywistych i bardzo praktycznych doświadczeń i zostały sformułowane na podstawie dowodów wynikających z ustaleń poczynionych według zbioru przykładów dobrych praktyk, a w szczególności według analizy zidentyfikowanych innowacji społecznych.

Zalecenia te, wraz z powiązаныmi komentarzami, powinny pomóc politykom i innym decydentom na różnych szczeblach w opracowaniu polityk, strategii, projektów i działań, które mogą poprawić warunki i możliwości zdrowego i aktywnego starzenia się w społeczeństwie, aby zapewnić osobom starszym lepsze możliwości uczestnictwa w społeczeństwie i wniesienia doświadczenia i mądrości w jego rozwój, a tym samym aktywnie przyczynić się do promowania zrównoważonego „społeczeństwa osób w każdym wieku” z korzyścią dla wszystkich żyjących w nim osób.

Rozumiemy również, że termin „decydenci” odnosi się do różnych kategorii kluczowych osób, które odgrywają decydującą rolę dla i w rozwoju społeczeństwa. Mogą one być aktywne w organach parlamentarnych, strukturach rządowych, partiach politycznych, administracjach publicznych, przedsiębiorstwach lub związkach zawodowych, organizacjach społecznych oraz na uniwersytetach i w instytutach badawczych – to tylko kilka z najbardziej istotnych miejsc. Według zakresu obszaru działań i obowiązków decydenci mogą działać na szczeblu krajowym, lokalnym lub regionalnym lub na szczeblu europejskim, w ramach instytucji Unii Europejskiej, ale również w ramach federacji, sieci i podobnych struktur europejskich.

Oprócz tych podmiotów w kontekście instytucjonalnym, przedstawione uwagi i zalecenia powinny także stanowić przedmiot zainteresowania zwykłych „kobiet i mężczyzn na ulicy”, którzy są, ostatecznie, przedmiotami i podmiotami wszelkich decyzji odnoszących się do rozwoju społecznego. Takie uwagi i zalecenia mogą z pewnością pomóc im lepiej poznać i zrozumieć, o co chodzi w polityce, jakie są problemy i jak można im ewentualnie zaradzić. Może to zachęcić ich do (większego) angażowania się w społeczeństwo, pomóc im podejmować decyzje i stać się lepiej poinformowanymi, a tym samym umożliwić im podejmowanie decyzji dotyczących osób, które upoważniają do reprezentowania lub decydowania w swoim imieniu.

Część II: Konkretnie uwagi i zalecenia na podstawie przykładów praktycznych

Niniejszy rozdział zawiera 31 uwag i zaleceń w 7 częściach. Przeznaczone są one do wykorzystania przez decydentów w różnych obszarach i na różnych szczeblach. Podkreślają one różne problemy, którymi należy się zająć lub wskazują możliwe rozwiązania, jakie można wziąć pod uwagę. Są one przedstawione w sposób raczej ogólny i czasami mogą pokrywać się lub zostać uznane za należące do innej części.

1. O doświadczeniu osób starszych

Osoby starsze to skarb, z którego należy korzystać

Biorąc pod uwagę, że osoby starsze w społeczeństwie europejskim zgromadziły w ciągu życia ogromne doświadczenie, bardziej niż zadziwiające jest to, w jak niewielkim stopniu ich wiedza, a nawet „mądrość” są uznawane i wykorzystywane w różnych dziedzinach będących przedmiotem zainteresowania publicznego. To, co osoby starsze widziały w ciągu wielu dziesięcioleci pod względem sukcesów, porażek, niedotrzymanych obietnic, błędnych koncepcji i tym podobnych – w polityce siły, w technologii, w polityce społecznej, w rozwoju gospodarczym czy w innych dziedzinach – stanowi wciąż żywy skarb ludzkości, którego nie można przekazać jedynie za pomocą zarejestrowanej dokumentacji. Wspólne doświadczenia pozwalają tym osobom dokonywać kompleksowej oceny bieżących problemów w społeczeństwie i umożliwiają im udzielanie bardziej zrównoważonych rad decydentom w różnych kluczowych obszarach społeczeństwa. Godny podziwu dynamizm, odwaga, wiara w postęp technologicznego, a czasami prosta i irracjonalna wiara w przyszłość młodego pokolenia mogą być tym samym bardzo dobrze wyważone i prowadzić do bardziej ostrożnych postaw – lub przynajmniej bardziej doświadczone osoby mogą przedstawić niewiadome i zagrożenia określonych scenariuszy bez wprowadzania przeszkód.

Intensywny dialog między pokoleniami może być bardzo pomocny w wykorzystywaniu zalet długoletniego doświadczenia w połączeniu z nowymi działaniami i tym samym w odpowiednim planowaniu przyszłości społeczeństwa.

Promowanie nowych przedsięwzięć dla starzejącego się społeczeństwa

W politykach i strategiach należy również wykorzystywać profesjonalne doświadczenie starszych pracowników, zatrudnionych w przedsiębiorstwie lub na własny rachunek i ich chęć kontynuowania aktywnego życia nawet po osiągnięciu wieku emerytalnego, w celu tworzenia i promowania nowych przedsięwzięć, które są dokładnie dopasowane do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Starsi eksperci, dzięki doświadczeniu i wielu kontaktom z rzeczywistością swoich rówieśników, mają dużą wiedzę na temat możliwości, ograniczeń i preferencji innych osób starszych. To połączenie fachowej wiedzy i znajomości warunków życia

w starszym wieku stanowi solidną podstawę wytwarzania konkretnych i akceptowalnych dóbr i usług w ramach „srebrnej gospodarki” – począwszy od opieki zdrowotnej do usług społecznych, od edukacji do rekreacji, od komunikacji do informacji, od transportu do urzędzeń opiekuńczych, od mieszkalnictwa do zdrowej żywności, a to tylko kilka prostych przykładów – przeznaczonych do zakupu i wykorzystywania przez starzejących się konsumentów.

Odpowiednie polityki i strategie, jak również finansowanie wstępne powinny koncentrować się na tych znacznych możliwościach zwiększenia tego segmentu gospodarki.

Osoby starsze należy angażować w rozwój nowych technologii

Osoby starsze posiadają ogromną, ale nadal bardzo niewykorzystaną, siłę nabywczą wartą setki miliardów euro ulokowanych „na czarną godzinę” w różnych papierach wartościowych. Zasób ten kształtuje ważną możliwość rynkową dla rozwoju nowych technologii mogących radykalnie poprawić jakość życia osób starszych. Pomimo tego osoby starsze korzystają z boomu technologicznego w mniejszym stopniu niż osoby z innych grup wiekowych, głównie dlatego, że ich potrzeby, opinie, wyobrażenia nie są w pełni doceniane przez programistów i dostawców technologii.

Błędem jest ogólnie oceniać osoby starsze jako niezainteresowane lub niekompetentne w zakresie nowych technologii. Wręcz przeciwnie, stwierdzenie, że znaczna ich część chce być na bieżąco w korzystaniu z nowoczesnych urządzeń i procesów i w ten sposób może w pewien sposób nadążyć za młodymi ludźmi wydaje się być prawdziwe. Niemniej jednak to, czego zasadniczo nadal brak, to inteligentne angażowanie osób starszych w tworzenie dóbr i usług, zwłaszcza skierowanych do „srebrnej frakcji” społeczeństwa. Podejście, aby po prostu wykorzystywać te osoby do testowania takich produktów, gdy tylko stają się one dostępne i gotowe do wprowadzenia na rynek nie jest ani wystarczające ani zadowalające.

Osoby starsze muszą być zaangażowane w proces dużo wcześniej i w ciągu całego cyklu produkcji – co oznacza początek na etapie, gdzie takie dobra i usługi znajdują się w fazie koncepcyjnej, poprzez opracowanie prototypu produktu, dopóki nie zostanie mu nadany ostateczny kształt tego produktu. Dzięki temu decyzje dotyczące produkcji będą o wiele bardziej racjonalne, możliwe będzie uniknięcie lub zminimalizowanie błędów, zaoszczędzenie inwestycji, zapewnienie większego zadowolenia ze strony użytkowników i tym samym zapewnienie sukcesu przedsiębiorcy.

Udział osób starszych w dotyczących ich badaniach naukowych

Istnieje rosnące zapotrzebowanie i zainteresowanie badaniami naukowymi zajmującymi się starzejącym się społeczeństwem w Europie, jego konsekwencjami i sposobem znalezienia odpowiednich rozwiązań dla zaistniałych problemów i wymogów. Zwłaszcza w dziedzinie usług medycznych i opiekuńczych konieczność nowych rozwiązań jest silnie odczuwalna pod presją szybko rosnących kosztów usług w instytucjach i zwiększającego się niedoboru personelu opiekuńczego. Wiele, jeśli nie większość, oferowanych rozwiązań zostało opracowanych przez inżynierów

i innych specjalistów technicznych, którzy używają zaawansowanych najnowocześniejszych technologii w swoim rozumieniu problemów, ale bardzo często bez posiadania gruntownej znajomości konkretnych potrzeb, możliwości i ograniczeń osób, którym powinni służyć. W związku z tym często jest tak, że zainstalowane urządzenia i procesy nie są lub nie mogą być wykorzystywane przez pacjentów lub użytkowników, albo ze względu na brak zrozumienia lub zaufania, albo ze względu na brak chęci, aby stać się od nich zależnym.

Może to spowodować nieufność, marnotrawstwo dobrych intencji, a wreszcie doprowadzić do inwestycji odwrotnych do zamierzonych celów, których można by uniknąć, gdyby same osoby starsze były wystarczająco zaangażowane w orientację, ustalanie priorytetów, opracowywanie, wdrażanie i, co bardzo istotne, interpretację wyniku badań naukowych dotyczących ich warunków życiowych i potrzeb.

Wykorzystywanie życiowych doświadczeń w tworzeniu miejsc pracy przyjaznych osobom starszym

Przez długie lata swojego życia zawodowego ludzie gromadzą ogromne ilości osobistego doświadczenia zawodowego, którego nie można po prostu zaprzepaścić, gdy przechodzą na emeryturę lub, w większości przypadków, muszą zaprzestać działalności zawodowej ze względu na przepisy ustawowe. Prawdą jest, że ludzie potrzebują i doceniają silne systemy zabezpieczenia społecznego i prawo do emerytury, ale jednocześnie wielu z nich chciałoby kontynuować pracę po przejściu na emeryturę – chcą oni nadal mieć konkretne, znaczące zadania do wykonania, zachować swoje umiejętności, pragną być uznawani za kompetentnych i przydatnych. To nie sprzeczność. Istotne wartości i zalety osób starszych powinny być znacznie bardziej doceniane i wykorzystywane przez firmy i całą gospodarkę. Ich doświadczenie i kompetencje powinny służyć nie tylko do przekazywania młodszym pracownikom, ale również, w szczególności, do tworzenia i/lub poprawy jakości przyjaznych osobom starszym miejsc pracy i warunków pracy, które umożliwiają osobom starszym łatwe i wydajne kontynuowanie pracy, tak długo, jak chcą i mogą.

Firmy powinny stworzyć i opracować nowe i elastyczne koncepcje „pracy przejściowej” lub „działalności doradczej” dla osób na emeryturze, tak, aby obydwie strony mogły skorzystać z tego zgromadzonego doświadczenia. Należy zachęcać firmy do tworzenia niezbędnych warunków poprzez zachęty podatkowe i nagradzać je za zaangażowanie na rzecz postępu społecznego. Pomocne może być ustanowienie pewnego rodzaju „Nagrody za zrównoważony rozwój”.

2. O relacjach międzypokoleniowych

Relacje międzypokoleniowe i uczenie się

Dziś dzieci i dziadkowie coraz rzadziej mieszkają razem i dlatego codzienne możliwości, aby dowiedzieć się czegoś o sobie nawzajem są coraz radsze. Może to prowadzić do nieporozumień, niewłaściwych osądów i stwarzać niepożądane napięcia między osobami młodymi i starszymi. Szkoły muszą przyjąć łącznikową,

kompensacyjną rolę w tej dziedzinie, która jest ważna dla spójności społecznej w społeczeństwie.

W związku z tym formalne programy nauczania powinny zawierać elementy lub lekcje zarezerwowane dla dialogu międzypokoleniowego, w których młodzieży przedstawiane są i wyjaśniane tradycje, wartości, postawy, praktyki, itp. starszego pokolenia. Jednocześnie dzieci w wieku szkolnym powinny mieć możliwość komunikowania się z osobami starszymi i wyjaśnienia im swojego sposobu myślenia i działania. Ćwiczenia z wykorzystaniem konkretnych przypadków powinny określać i wyróżniać co łączy różne pokolenia, a co je dzieli.

Wiedza o sobie nawzajem doprowadzi do większego wzajemnego uznania, zrozumienia i szacunku. Może wspierać współpracę i rozwijać postawy solidarności w zgodnej z cyklem życia perspektywie bazującej na koncepcji kształcenia ustawicznego.

Konieczna jest obecność mediów międzypokoleniowych

Istnieją konkretne czasopisma dla młodzieży i określone magazyny dla osób starszych, które, ogólnie rzecz biorąc, odnoszą znaczny sukces. Podobna sytuacja panuje w innych mediach takich jak radio i telewizja. Są one nawet solidnie wspierane przez władze publiczne, branżę oraz przez odpowiednie organizacje przedstawicielskie. Jednakże istnieje związany z tymi mediami specjalistyczny problem, który należy przezwyciężyć. Nie tylko wspierają one określone wiekowo subkultury, ale jednocześnie mają tendencję do promowania segregacji między pokoleniami, co może łatwo doprowadzić do braku zrozumienia między grupami wiekowymi i izolacji, zwłaszcza starszego pokolenia, co może działać wbrew społecznej spójności.

W celu promowania wzajemnego informowania, zrozumienia i akceptacji między grupami wiekowymi należy opracować międzypokoleniową politykę kulturalną, która inicjowałaby i wspierała media łączące pokolenia oraz promowała silną perspektywę zgodną z cyklem życia, w której prezentowane są i wyjaśniane realia życiowe na różnych etapach życia. Nie należy tego dokonywać w sposób abstrakcyjny, teoretyczny, ale raczej za pomocą konkretnych przykładów biograficznych, które mogą wspierać empatię i akceptację osób z innych pokoleń i tym samym zwiększyć podstawę wzajemnego zaufania, solidarności i współpracy. W szczególności przedsiębiorstwa w obszarze mediów publicznych powinny korzystać z usług ekspertów ds. komunikacji w każdym wieku celem współpracy w zespołach.

Opieka między- i wewnątrzpokoleniowa

Zapotrzebowanie na zwiększoną mobilność w europejskim społeczeństwie – np. ze względu na konieczność nauki, życia zawodowego, przejścia na emeryturę – prowadzi do tego, że tradycyjne struktury rodzinne coraz bardziej się rozpadają, a więzy rodzinne ulegają osłabieniu lub pogorszeniu. Tym samym istnieje rosnące zapotrzebowanie na nowe formy „relacji pseudorodzinnych”, które mogą odtworzyć poczucie więzi jednostki w sferze prywatnej. Można to osiągnąć dzięki innowacyjnym

koncepcjom „opieki zastępczej”, gdzie osoby starsze są gotowe przejąć odpowiedzialność za dzieci, które nie są ich wnukami – lub gdzie osoby starsze nie powiązane ze sobą poprzez więzi rodzinne opiekują się sobą, w ramach placówek opiekuńczych lub poza nimi. Zawsze wtedy, gdy osoby starsze mają do czynienia z problemami społecznymi w trakcie tej działalności, będą one ściśle współpracować z profesjonalną opieką społeczną, aby zapewnić, że ich starania stają się możliwie użyteczne dla jednostek i ogółu społeczeństwa ogółem.

W celu opracowania takiej „kultury opieki” konieczne są polityki i strategie, które starannie oceniają istniejący potencjał, uwzględniają korzyści społeczne i gospodarcze, oceniają możliwe zagrożenia i określają odpowiednie mechanizmy wsparcia pod względem porad, szkoleń i doradztwa.

Sport jako idealne wspólne doświadczenie między pokoleniami z różnych środowisk

Istnieją dowody na to, że podejście do sportu różni się wśród różnych grup społecznych. Status społeczno-ekonomiczny znacznie koreluje z bardziej aktywnym, wydajnym podejściem z jednej strony lub raczej biernym, konsumpcyjnym zachowaniem z drugiej strony. Dotyczy to również różnych pokoleń każdej grupy. Należy opracować strategie w celu przezwyciężenia tych różnic. Istnieje potrzeba promowania zrozumienia, że sport różnego rodzaju – zwłaszcza, gdy wykonywane są w grupach, z zastosowaniem określonych reguł lub bez nich – są nie tylko zdrowe w każdym wieku, ale także stanowią jedną z najlepszych form „bycia razem”, wzajemnego wspierania i zrozumienia między osobami różnego pochodzenia i z różnych środowisk. Również stosowanie w tej dziedzinie perspektywy zgodnej z cyklem życia może wykazać w najbardziej przekonujący sposób, jak siła, zwinność, wytrwałość, technika i tym podobne mogą zrekompensować siebie nawzajem na różnych etapach życia.

Polityki i praktyki sportowe opracowane przez instytucje publiczne, organizacje społeczne, a nawet przez przedsiębiorstwa, powinny podkreślać i promować to zrozumienie, tak aby osoby młode i starsze, niezależnie od pochodzenia, mogły korzystać z zajęć sportowych.

3. O uczestnictwie osób starszych w społeczeństwie

Zachęcanie osób starszych do uczestnictwa w sprawach publicznych

Często słychać opinie, że osoby starsze są nieaktywne, nie interesuje ich polityka i nie chcą przyczyniać się do wspólnego dobra. Ogólnie rzecz biorąc, twierdzenie to jest nieuzasadnione i niewłaściwe. Statystyka wyborów w Europie wyraźnie pokazuje, że w większości krajów w przypadku osób starszych wskaźnik wstrzymywania się od głosu jest najniższy wśród wszystkich pokoleń. Jednakże prawdą jest, że osoby starsze i bardzo stare niespecjalnie angażują się bezpośrednio w sprawy publiczne i to z dwóch głównych przyczyn: albo ich zdrowie i sprawność ruchowa są niewystarczające albo mają poczucie, że ogólnie nie są mile widziane, akceptowane i uznawane w sprawach publicznych.

Aby naprawdę korzystać z ich wiedzy i doświadczenia, władze urzędowe na wszystkich szczeblach – organy polityczne lub administracje – powinny proaktywnie stymulować zainteresowanie i chęć osób starszych do uczestnictwa w debatach publicznych i procesach podejmowania decyzji.

Przykład: choć może się to wydawać dziwne, można wysłać do seniorów osobiście zaadresowane pisma zapraszające ich do udziału w debacie nad budżetem lokalnej rady i przedstawienia tam swojego poglądu, gdyż decyzje budżetowe mają poważny wpływ na istotne postanowienia i usługi na ich rzecz.

Zwiększanie uczestnictwa zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji

Ostatnie imponujące wydłużenie długości życia i wciąż rosnąca średnia długość życia nie mogą być traktowane jako zdarzenie marginalne – czasem uznawane za problematyczne – ale należy je zaakceptować jako wyjątkowe zjawisko, które nieodłącznie charakteryzuje obecne społeczeństwo europejskie. Stwarza ono nowe i nawet skomplikowane wyzwania, ale również znaczne nowe możliwości dla osób starszych, a także dla ogółu społeczeństwa. W ten sposób powinno znaleźć się w centrum polityki, planowania na rzecz przyszłości społeczeństwa i należy je uważać za główny element zainteresowania w orientacjach strategicznych. Fatalnym błędem byłby brak zaangażowania osób starszych w powiązane oceny i procesy podejmowania decyzji. Dzięki życiowemu doświadczeniu osoby starsze i organizacje społeczne, które je reprezentują lub działają na ich rzecz, posiadają głęboką wiedzę na temat warunków życia osób starszych, postrzegania przez nich sensu życia i jakości społeczeństwa, której to wiedzy młodzi ludzie nie posiadają.

W celu utrzymania spójności społecznej w społeczeństwie i oparcia podejmowania decyzji we wszystkich obszarach życia na perspektywie zgodnej z cyklem życia politycy są dobrze poinformowani i muszą traktować to jako jeden ze swoich głównych obowiązków, aby angażować osoby starsze i w szczególności, ich reprezentację we wszystkie procesy polityczne, które dotyczą starzenia się i mają potencjalny wpływ na ogół społeczeństwa. Aby konstruktywnie zaplanować obiecującą przyszłość społeczeństwa konieczne jest zaangażowanie wszystkich grup wiekowych – w celu współpracy między nimi, wzmocnienia ich odpowiednich możliwości, rozwoju solidarności między nimi oraz zrównoważenia i pogodzenia różnych interesów.

Stworzenie sprzyjającego otoczenia dla wolontariatu w każdym wieku

Spełnianie dobrych uczynków i zdobywanie dzięki temu uznania to podstawowe pragnienie w każdym wieku, a jednocześnie jedno z najsilniejszych spoiw spójności społecznej. Wolontariat jako sposób wnoszenia pozytywnego wkładu do społeczeństwa należy uznać za podstawowe prawo człowieka.

Tak więc bardzo istotne jest, aby usunąć przeszkody, które utrudniają zaangażowanie na rzecz innych i dla wspólnego dobra i raczej stworzyć

sprzyjające otoczenie i korzystne warunki dla wolontariatu na wszystkich etapach życia.

Sposoby i środki w tym zakresie muszą obejmować działania w zakresie informacji i zachęcania, narzędzia prawne i strukturalne, jak również właściwe wsparcie administracyjne oraz w określonych przypadkach, finansowe.

Politycy, którzy mają obowiązki w podejmowaniu decyzji w sprawie odpowiednich sposobów i środków powinni intensywnie konsultować ze społeczeństwem obywatelskim i opracować polityki i działania, w ścisłej współpracy z organizacjami wolontariackimi.

Zmiana poglądów na temat znaczenia finansów za uczestnictwo

Zbyt często względy finansowe decydują o możliwości, jak również o wykonalności projektów, w których ludzie – zwłaszcza osoby starsze – mogą uczestniczyć w sensowny i satysfakcjonujący sposób. Ale zasadniczo jest to niewłaściwa perspektywa i podejście do aktywizacji społecznej, które wymagają skorygowania przez władze publiczne, a także przez zorganizowane społeczeństwo obywatelskie. Projekty stymulujące aktywizację i uczestnictwo można poddać przeglądowi i podzielić na trzy kategorie, z punktu widzenia kosztów: te, których koszty są bardzo niskie lub zerowe, te, które wymagają wstępnych lub stałych inwestycji oraz te, które w przyszłości mogą nawet przynieść oszczędności.

Środki finansowe nie mogą i nie powinny być uważane za główny czynnik sukcesu lub niepowodzenia. Należy w znacznie większym stopniu brać pod uwagę inne elementy, takie jak zaangażowanie etyczne, entuzjazm, radość ze współpracy z innymi, osobiste ambicje, chęć wniesienia wkładu do społeczeństwa, pragnienie zdobycia uznania oraz podobne elementy motywacji. W związku z tym konieczne jest, aby lepiej ocenić te czynniki, poprzez odpowiednie badania i uwzględnić w politykach, które pomagają w utrzymaniu zrównoważenia publicznego zaangażowania i wolontariatu.

Wartość wkładu osób starszych w kulturę

Postęp dzięki innowacyjnemu myśleniu to nie tylko kwestia nauk przyrodniczych i technologii. Najczęściej ma on miejsce dzięki zdolności człowieka do tworzenia i reorientacji poprzez sztukę, w tym literaturę, która odzwierciedla przeszłość i teraźniejszość i kształtuje przyszłość. Sztuka może stanowić znakomity punkt spotkania wszystkich pokoleń w społeczeństwie i stanowi naturalne ogniwo między rzeczywistymi przeżyciami i doświadczeniami, a sposobem, w jaki nadzieje, ambicje i wizje mogą decydować o przyszłości. Takie podejście do kultury obejmuje wymianę międzykulturową i działania na rzecz wzajemnego zrozumienia między ludźmi i grupami z różnych środowisk, biorąc pod uwagę rosnącą różnorodność społeczeństwa i tym samym także starszego pokolenia. Konkretny wkład osób młodych, w średnim wieku i starszych osób w sztukę – i niezwykła wartość tej określonej zdolności jednostek i ogółu społeczeństwa – wymagają znacznie większego uznania.

Kulturze, jako jednemu z niezbędnych spoiw społeczeństw, ale w dzisiejszych czasach przeważnie niedocenanemu, należy poświęcić znacznie więcej uwagi za pomocą odpowiednich polityk. Powinny one zwiększyć zrozumienie, że wytwarzanie i korzystanie z elementów sztuki może przynieść więcej satysfakcji jeśli odbywa się wspólnie między pokoleniami o różnych i wspólnych wyobrażeniach.

4. O przeszkodach do usunięcia

Rozwiązywanie problemów komunikacyjnych między grupami społecznymi i pokoleniami

Milczenie, rozproszona komunikacja, indoktrynacja i nieporozumienia lub błędna interpretacja to jedna z wad naszego społeczeństwa, pomimo intensywnej komunikacji – na stosunkowo niezróżnicowanym poziomie – przez środki masowego przekazu. Ostre zróżnicowanie języka – spowodowane wysoką profesjonalizacją, bardzo różnymi doświadczeniami życiowymi, żargonem politycznym i gospodarczym, migracją, itp. odgrywa coraz większą rolę segregacyjną i osłabia komunikację między różnymi elementami społeczeństwa. Coraz bardziej utrudnia to ludziom udział w procesie myślenia i w działalności grupy, do której pierwotnie nie należą lub angażowanie się w znaczący sposób w różne sektory działalności społecznej, a także w życie publiczne ogółem. Stanowi to poważny problem zwłaszcza dla tych, którzy wycofali się z życia zawodowego, nie są już intensywnie zajęci rodziną i sprawami domowymi lub w inny sposób stracili swoją sieć informacji.

Mimo, że może to być trudne do osiągnięcia i zająć wiele czasu, polityki kulturowe i społeczne muszą uznać ten problem i zająć się nim na poważnie, aby zapobiec dalszej fragmentacji społeczeństwa, przyczynić się do dobrego samopoczucia ludzi oraz korzystać z wkładu wniesionego przez każdego w każdym wieku.

Usuwanie możliwych do uniknięcia barier i stosowanie projektowania dla wszystkich

Nie tylko osoby w znacznym stopniu niepełnosprawne fizycznie napotykają przeszkody architektoniczne lub inne przeszkody w codziennym życiu. Większość ludzi posiada trudne doświadczenia z otoczeniem fizycznym, systemami organizacyjnymi lub procesami technicznymi – niezależnie od tego, czy mamy na myśli środowisko zewnętrzne, dostęp do komunikacji miejskiej, obsługę automatów usługowych, dystrybucję ważnych informacji, itp. Wiele rozwiązań w naszym środowisku publicznym powstaje po to, aby służyć tylko części populacji, podczas gdy reszta jest skazana to, aby się z nimi zmagać. Jednakże dzięki większemu poczuciu zrozumienia i pewnej dozie chęci politycznej i administracyjnej w wielu i być może w większości przypadków przewyciężenie stwierdzenia „jeden rozmiar pasuje wszystkim” nie będzie zbyt trudne. Infrastruktura publiczna, urządzenia i przepisy powinny być bezpieczne, niezależnie użyteczne i łatwe w dostępie dla wszystkich – i tym samym będą dostosowane do różnorodności wśród ludzi. Na przykład nie jest trudno wyobrazić sobie, że komunikacja, usługi i automaty mogą być w równym stopniu

wykorzystywane przez dzieci, młode matki, osoby niepełnosprawne, a także przez słabe fizycznie osoby starsze.

Znalezienie odpowiednich, innowacyjnych rozwiązań nie zawsze i nie we wszystkich przypadkach wymaga znacznych inwestycji finansowych. Wymaga ono, po pierwsze, chęci oceny potrzeb każdego, rozwiązania problemów i usunięcia przeszkód przy jednoczesnym korzystaniu z wyników badań i stosowaniu dobrych metod planowania. To wszystko należy przeprowadzić przy znacznym zaangażowaniu wszystkich zainteresowanych podmiotów.

Stosowanie bardziej zapobiegawczych i pomocnych zasad i działań

W razie wystąpienia zagrożenia, niebezpieczeństwa lub trudności, europejskie społeczeństwo reaguje głównie poprzez opracowanie przepisów, które ograniczają, zakazują lub zabraniają czegoś – wpływając ostatecznie na wielu obywateli. Jest to negatywnie postrzegane przez wiele osób i prowadzi do braku ich aktywności i zainteresowania sprawami publicznymi i społecznymi. Jednakże ludzie lepiej rozumieją i bardziej wspierają przepisy, rozporządzenia i działania o zapobiegawczym lub nawet pozytywnym, zachęcającym charakterze – jak pokazują przykłady typu ochrona środowiska, budowanie bezpiecznych ścieżek spacerowych, kampanie promocji zdrowia, itp. To wspierająco-pozytywne podejście powinno być bardziej wykorzystywane w odniesieniu do osób starszych w społeczeństwie – poprzez podkreślanie ich potencjału, umożliwienie im, jeśli chcą, pracy po przejściu na emeryturę, docenianie i wspieranie ich działalności wolontariackiej we wspólnocie i w rodzinie. Miałoby to także znaczący wpływ na wizerunek osób starszych w społeczeństwie i zmianę nastawienia do nich na bardziej pozytywne.

W tym względzie decydenci polityczni i administracyjni, a także specjaliści ds. mediów ponoszą znaczną odpowiedzialność, którą powinni przyjąć poprzez współdziałanie i konsultowanie się z osobami starszymi podczas opracowywania polityk, strategii lub środków bezpośrednio lub pośrednio wpływających na warunki życia tej grupy.

5. O poprawie wizerunku osób starszych

Promowanie publicznego uznania dla dorobku osób starszych

Obecne warunki życia, możliwości i rozrywki w Europie stanowią bezpośredni wynik dorobku poprzednich i dzisiejszych wciąż żyjących starszych pokoleń. Należy także wziąć pod uwagę, że budowanie własnych praw emerytalnych stanowi inwestycję w sektor produkcyjny, a emeryci korzystają w ten sposób ze zwrotu z inwestycji, które uprzednio poczynili w ciągu wielu lat. To rozumienie wydaje się być w dużej mierze tłumione we wspólnej świadomości i zastępowane przez zarzut, że osoby starsze żyją na koszt wydajności i wyników dzisiejszego czynnego zawodowo pokolenia.

Polityki publiczne muszą pilnie skorygować ten negatywny osąd i pomóc rozwijać pozytywne postrzeganie starszego pokolenia przy wyraźnym uznaniu jego inwestycji i dorobku, również w odniesieniu do szans dla młodszych.

Dzięki temu kolejnemu pokoleniu zostanie przekazane wymagane poczucie obowiązku, aby ograniczyć swój egoizm i raczej podtrzymywać polityki zrównoważonego rozwoju, które zabezpieczają korzystne warunki również dla przyszłych pokoleń, które przyjdą później.

„Mądrzy senatorowie” pomagają poprawić wizerunek starzenia się

Wybitne, odnoszące sukces osobowości zawsze miały wpływ na wartości, postawy i opinie w społeczeństwie. Ich pozycja i status są często wykorzystywane na rzecz dzieci, środowiska, fundacji charytatywnych itp. W celu stworzenia prawdziwego społeczeństwa osób w każdym wieku, osoby, które wiele osiągnęły w swoim życiu, były widoczne i zdobyły sławę, należy zachęcać do pełnienia roli „Mądrych senatorów”, w celu promowania pozytywnego wizerunku starzenia się i osób starszych w społeczeństwie. W oparciu o swoje osobiste osiągnięcia i szacunek społeczeństwa mogą one skutecznie przekazywać wszystkim grupom wiekowym w społeczeństwie wartości, etykę i właściwe zasady – takie jak poszanowanie praw człowieka, integracja wszystkich w społeczeństwie, potrzeba solidarności, zalety współpracy itd.. Tacy mądrzy senatorowie, którzy mają znaczący wpływ na opinię publiczną mogą pochodzić ze środowiska nauki, kultury, sportu, polityki, społeczeństwa obywatelskiego, świata biznesu, a to tylko kilka istotnych obszarów.

Władze publiczne na wszystkich szczeblach, partie polityczne, organizacje pozarządowe powinny wykorzystać to podejście w celu poprawy wizerunku starzenia się i osób starszych – tak jak już coraz częściej robią to branże podczas promowania sprzedaży swoich produktów osobom starszym.

Podjęcie działań przeciwko powstawaniu negatywnych samouprzedzeń

Fakt, że negatywne stereotypy wobec określonych grup w społeczeństwie prowadzą do zmniejszenia szacunku dla siebie samego, a nawet do silnego negatywnego samouprzedzenia wśród członków tej grupy to dobrze znane zjawisko. Zwykle dzieje się tak w przypadku osób starszych w naszym społeczeństwie, gdy osiągną etap „po przejściu na emeryturę” i nagle zaczynają być postrzegane jako osoby, które nie są już produktywne, ale stare, słabe, roztargnione i biernie korzystające ze społecznych i finansowych zasobów społeczeństwa. Wielu ludzi wie, że takie osądy są całkowicie błędne i nieuzasadnione. W szczególności to politycy niewiele robią, jeśli chodzi o utrzymywanie się takich negatywnych stereotypów. Skutki są katastrofalne. Przyczyniają się do bezczynności, utraty inicjatywy, braku uczestnictwa, zależności i samozaniedbywania wśród osób starszych – w klasycznej dynamice „samospelniających się proroctw”.

Dlatego kluczowe znaczenie ma zmiana publicznej dyskusji na temat osób starszych i aktywna promocja pozytywnego wizerunku poprzez edukację, media, programy partii politycznych i inne odpowiednie środki. W tym kontekście konieczne jest także wspieranie stosowania pozytywnej terminologii – takiej jak różnorodność, doświadczenie, mądrość, otwartość, itp.

Ostatni, ale nie mniej ważny punkt jest taki, że takie negatywne stereotypowe zjawisko i jego konsekwencje dotyczą różnych grup społecznych, które cierpią z powodu negatywnej opinii publicznej i w związku z tym mają tendencję do rozwijania negatywnych uprzedzeń wobec siebie.

6. O konieczności podejścia zgodnego z cyklem życia

Opracowanie i zastosowanie bardziej zintegrowanych metod uczenia się

Do tej pory istnieje silne rozróżnienie między formalnym systemem edukacji posiadającym konkretne cele i zasady, a z drugiej strony, bardziej nieformalnymi metodami uczenia się w ramach koncepcji „kształcenia ustawicznego”. W celu promowania „społeczeństwa osób w każdym wieku” właściwe i konieczne byłoby określenie skutecznych sposobów i środków przezwyciężenia tej systematycznej segregacji poprzez budowanie mostów między formalnym i nieformalnym kształceniem i uczeniem się. Dobrym przykładem jest tak zwany „system podwójny” stosowany w niektórych krajach, aby połączyć teoretyczne uczenie się w szkole z praktyczną nauką zawodu w przedsiębiorstwach, w niepełnym wymiarze godzin.

W celu wprowadzenia znaczących elementów „doświadczenia w życiu społecznym” integracja konkretnych projektów zgodnych z cyklem życia z programami nauczania w szkole stanowiłaby jeden ze sposobów, gdyż mogłyby one pokazać dzieciom w wieku szkolnym realia społeczeństwa i zapoznać je z nowymi sytuacjami życiowymi, umożliwić im kontakt z grupami w społeczeństwie, o których niewiele wiedzą i dać im szansę, aby wypracować własną opinię o środowisku pozaszkolnym.

Może to w znacznym stopniu pomóc w wyeliminowaniu niewłaściwych osądów i uprzedzeń i z pewnością przyczynić się do pozytywnego nastawienia do podejścia zgodnego z cyklem życia, począwszy od najmłodszych lat.

Pogodzenie różnych aspektów ludzkiej egzystencji w społeczeństwie

Warto zwrócić uwagę, że koncepcja „kształcenia ustawicznego” ma zupełnie inny wydźwięk na różnych etapach życia. Formalne kształcenie ma na celu nauczanie dzieci i młodzieży w celu opanowania istotnych technik kulturowych i odpowiedniego przygotowania ich do przyszłego życia zawodowego. Podczas fazy zawodowej oznacza to głównie aktualizację i dalszy rozwój wiedzy i zdolności zorientowanych na pracę, aby były aktualne i właściwie funkcjonowały. W życiu po przejściu na emeryturę koncepcja staje się bardziej rozmyta, ale zasadniczo twierdzi, że osoby starsze powinny zachować zdolności, które pozwalają im „nadal prowadzić sensowne życie” i być zintegrowanymi ze społeczeństwem. Tego rodzaju fragmentacja uczenia się, prawie wyłącznie na podstawie etapu życia, zdecydowanie wymaga zmiany.

Konieczna jest nowa koncepcja bazująca na perspektywie zgodnej z cyklem życia, która bierze pod uwagę złożone, ale kompleksowe aspekty ludzkiej egzystencji w społeczeństwie.

Oznacza to, że wiele realiów przeplata się jednocześnie na wszystkich etapach życia – np. młodość i nauka, zakładanie rodziny i rodzicielstwo, kariera i ostatecznie zakończenie życia zawodowego, inne funkcje w rodzinie, czas na nowe zajęcia – to tylko szkic złożoności cyklu życia. „Godzenie życia zawodowego z rodzinnym”, „przejście na emeryturę” lub „uniwersytety III wieku” to niektóre z bieżących politycznych haseł propagandowych. Jednakże podejście to jest zdecydowanie zbyt ograniczone.

Decydenci odpowiedzialni za sformułowanie i wdrożenie polityk edukacyjnych powinni ponownie rozważyć, wraz ze społeczeństwem obywatelskim, swoje cele i sposoby tworzenia nowych, bardziej odpowiednich możliwości w celu osiągnięcia prawdziwego „kształcenia ustawicznego”. W związku z tym niezbędne jest ponowne opracowanie form i treści instytucji edukacyjnych, a także metod uczenia się w taki sposób, aby stały się one dostępne i korzystne dla wszystkich osób w każdym wieku.

Integracja różnych etapów życia w „kontinuum”

Kultura zachodnia kładzie duży nacisk na przedziały wiekowe. Powszechnie stosuje się opisy na podstawie dekad życia, takie jak „nastolatki”, „wczesne nastolatki”, „sześćdziesięciolatek” lub, w łagodniejszej wersji, „po osiemdziesiątce”. W pewnym wieku zmienia się status i funkcja w społeczeństwie – jak pełnoletność, wiek uprawniający do głosowania lub wiek emerytalny. Taka segmentacja wieku może mieć problematyczny skutek. Prowadzi ona do z pewnością niezamierzonego lecz niefortunnego założenia, że ludzie nagle i zasadniczo zmieniają się w różnych aspektach, gdy przekraczają określoną linię czasu w swoim życiu. Choć jest to całkowicie błędne, dyskusja publiczna wyraźnie podtrzymuje to wyobrażenie i najczęściej stosownie do niego ocenia i traktuje ludzi.

W celu właściwego rozlokowania wszystkich osób w społeczeństwie oraz korzystania z ich bieżących zdolności i energii, konieczne jest wprowadzenie do wielu polityk perspektywy „upływu wieku” w życiu ludzkim jako „miękkiego” kontinuum rozwoju i gromadzenia kompetencji, ale również zmniejszenia, a nawet utraty pewnych możliwości, biorąc pod uwagę wzloty i upadki, w miarę jak się starzejemy od urodzenia do śmierci.

7. O sposobach i środkach, jakie należy zastosować

Wspieranie bardziej pomocnych struktur i metod

Podczas opracowywania zasad, strategii i działań zaleca się, aby wybrać podejście, które obejmuje, od samego początku, wszystkie zainteresowane strony – niezależnie od tego, czy odniosą korzyść z projektu, czy mogą ponieść jego konsekwencje, czy mogą lub powinny go wspierać, czy są odpowiedzialne za konkretne wykonanie czy też mają podobne doświadczenia na podstawie podobnych projektów. Stronami tymi mogą być politycy, administratorzy, naukowcy i badacze, organy finansowania, jak również osoby lub grupy społeczne, dla których budowany jest projekt. Wszyscy

oni mogą i powinni przyczyniać się do sukcesu projektu poprzez swoje doświadczenia, innowacyjne pomysły, niezbędne dane, finanse, zasoby ludzkie, itp.

Zasadniczo taka współpraca powinna odbywać się w obrębie właściwych ram politycznych przy demokratycznej odpowiedzialności w celu zagwarantowania dostępności, otwartości, uczciwości i przejrzystości.

W przypadku ogólnej orientacji polityki metoda Parlamentu Europejskiego w zakresie ustanowienia tzw. Zespołów międzypartyjnych ds. gorących kwestii społecznych wydaje się być dobrym sposobem, który należy również stosować na szczeblu krajowym i lokalnym.

Przestrzeganie żądania „Nic o nas bez nas”

W dojrzałej demokracji kluczowe znaczenie ma zaniechanie wszelkiego rodzaju paternalistycznych postaw. Z gruntu błędne jest tworzenie polityki i usług społecznych dla zainteresowanych osób zamiast kształtowania ich z udziałem osób potrzebujących. Ponieważ usługi społeczne powinny przede wszystkim umożliwiać wykonywanie praw człowieka, decydenci muszą mieć świadomość, że zdefiniowanie i wdrożenie polityk i usług pomocy i wsparcia należy opracować w taki sposób, aby zwiększyć pewność siebie i samostanowienie ludzi, zamiast tworzenia lub przedłużania zależności.

Umocowanie osób wymagających pomocy, klientów lub pacjentów, musi stanowić jeden z głównych celów wszystkich środków wspierających i stopniowo przesuwając ludzi z położenia biorców lub konsumentów do statusu współtwórców poprzez możliwość rzeczywistego uczestnictwa, co oznacza więcej niż zwykłe konsultacje, które można zignorować lub pominąć.

Demokracja i podstawowe prawa wymagają, aby nie postrzegać ludzi wyłącznie jako przedmioty, ale raczej jako zaangażowane podmioty polityk oraz że słusznie twierdzą oni „Nic o nas bez nas!”

Stosowanie metody kreatywnego naśladowania

Gdy dla potrzeb rozwiązania problemów lub osiągnięcia celów konieczne są nowe polityki, strategie i działania, zawsze wskazane jest, aby przeprowadzić pewne prace badawcze celem dowiedzenia się, czy dobre praktyki zostały już przetestowane i pomyślnie wdrożone dla osiągnięcia identycznych lub podobnych wyników.

Wiemy, że w wielu przypadkach inni opracowali inne instrumenty, z których można się skutecznie uczyć. Często używany argument „Nie możemy wykorzystać tej metody, ponieważ nasze okoliczności są inne” nie jest z pewnością bardzo przekonujący, ale często stanowi pretekst, aby nie robić nic lub niewiele. Projekt SforAGE podaje przekonujące dowody, że najbardziej obiecujący sposób na wzajemne uczenie się można podsumować następująco: nie oznacza on, aby po prostu naśladować innych, ale aby starannie zbadać już z powodzeniem zastosowane koncepcje i instrumenty – nawet i zwłaszcza z różnych obszarów i z różnych okresów. Należy zaczerpnąć z nich

decydujące elementy i zastosować je w kreatywny sposób, czyli inteligentnie dostosować je do własnej sytuacji, która wymaga zmiany za pomocą nowych inicjatyw.

Gdy władze publiczne wykonują te czynności, powinny ściśle angażować organizacje społeczne, aby upewnić się, że takie środki są akceptowane i wspierane przez zainteresowane osoby w najwyższym możliwym stopniu.

Wykorzystanie oceny oddziaływania

Podczas opracowywania nowych polityk, strategii lub działań, zawsze zalecane jest, o ile nie niezbędne, aby wykorzystać metodę „oceny oddziaływania”.

Metoda ta, we właściwym zamiarze, nie tylko próbuje podać ostateczny wynik – negatywny, pozytywny lub neutralny – środka ale również ocenia, w ścisłej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, wynik każdego etapu opracowania takiego projektu, od oceny problemu i definicji odpowiedzi, poprzez opracowanie metody, wdrożenie konkretnych środków, monitorowanie projektu aż do końcowego etapu czyli wydania osądu w sprawie zamierzonego sukcesu. Metoda oceny oddziaływania, która obejmuje wszystkie zainteresowane strony od początku i we wszystkich momentach umożliwia nam kontynuację z udziałem korekt i udoskonaleń procesu oraz wyrównanie, jeśli to konieczne, zamiarów i interesów zainteresowanych stron.

Tym samym jest to najlepszy możliwy sposób, aby uniknąć niepowodzeń, zapewnić skuteczność inwestycji materialnych i społecznych oraz działać w interesie końcowych zainteresowanych stron.

Należy utworzyć i wykorzystywać obserwatoria projektów samopomocy

Gdy politycy i władze publiczne nie rozpoznają i nie zaspokajają istniejących lub nowo pojawiających się potrzeb w społeczeństwie lub gdy publiczne przepisy są niewystarczające, ludzie często decydują się na samodzielną organizację w celu rozwiązania lub złagodzenia swoich problemów. Tego rodzaju „energia samolecząca” społeczności ma najwyższą wartość we właściwie funkcjonującym i pewnym sobie społeczeństwie i nie należy jej ignorować ani lekceważyć. Jednakże ważne jest, aby politycy i administratorzy zapewнили miejsce, wsparcie i uznanie takich kreatywnych inicjatyw – bez wycofywania się z istotnych i uzgodnionych obowiązków państwa na różnych szczeblach. Prywatne inicjatywy w zakresie samopomocy stanowią bardzo ważne źródło innowacji społecznych i jako takie powinny zostać dokładnie udokumentowane tak, aby państwo oraz inne osoby i grupy mogły skorzystać z takich doświadczeń dla swoich własnych celów.

Należy utworzyć niezależne krajowe i europejskie ośrodki dokumentacji lub obserwatoria ogólnego zainteresowania, w oparciu o prawo publiczne, których misją jest gromadzenie informacji na temat takich inicjatyw – w różnego rodzaju dziedzinach – celem analizy, porównania i rozpowszechniania informacji na ich temat.

Właściwa polityka zachęca do innowacji społecznych

Procesy innowacji społecznych, ważny czynnik napędowy skutecznego rozwoju społecznego, rzadko występują w zamkniętym, kontrolowanym społeczeństwie, które nie posiada kultury dyskusji lub jest ona niska. Innowacje społeczne wymagają sprzyjającego otoczenia oraz wysokiego stopnia pozytywnego uznania opcji alternatywnych, które nie są narzucane przez władze.

Polityka, która nie obawia się zmian, ale ma zamiar sprawić, by społeczeństwo radziło sobie z istniejącymi lub oczekiwanymi nowymi wyzwaniami, powinna zapewnić niezbędne zachęty i warunki dla innowacyjnych procesów, które są prowadzone przez bardzo różne podmioty, czy to organizacje społeczne, podmioty rynkowe czy indywidualne osoby. Takie sprzyjające warunki można stworzyć za pomocą odpowiednich przepisów, przy minimum publicznych przepisów i kontroli, zapewniając kapitał inwestycyjny lub otwierając drzwi dla nietypowej współpracy.

Publiczne uznanie określonej, nietypowej, a nawet egzotycznej wiedzy, doświadczenia i umiejętności, które mogą pojawić się dzięki indywidualnym działaniom i procesom demokracji uczestniczącej można uznać za jeden z najsilniejszych środków wspierających innowacje społeczne.

Ustanowienie łatwych i skutecznych mechanizmów składania skarg w przypadkach dyskryminacji ze względu na wiek

Publiczny brak szacunku lub nawet surowa dyskryminacja wobec osób starszych – na przykład w mediach, na rynku pracy, w dostępie do opieki zdrowotnej lub w komunikacji miejskiej – sprawia, że osoby te są nieśmiałe i ciche, tak, że takie negatywne postawy mogą uchodzić płazem bez szczególnego obwiniania ich autorów. To podważa podstawowe prawa seniorów i wspiera rozpad wartości społecznych, a zwłaszcza poczucie solidarności. Obiecująca strategia zmniejszenia i stopniowego przewyciężenia tego zagrożenia dla społeczeństwa to zapewnienie łatwych w obsłudze i skutecznych mechanizmów składania skarg w połączeniu z kampaniami informacyjnymi i programami edukacyjnymi, które zachęcają osoby starsze nie do akceptowania postaw lub działań dyskryminacyjnych lecz do aktywnego reagowania wobec autora takiego czynu. Jednakże takie mechanizmy składania skarg muszą wykraczać poza ustanowienie stanowiska rzecznika, który często przyjmuje raczej milczącą rolę mediatora między osobami będącymi w konflikcie.

Systematyczne i skuteczne wdrażanie przepisów antydyskryminacyjnych o wystarczającej mocy, aby wymusić usunięcie dyskryminacyjnego zachowania i/lub dyskryminacji strukturalnej musi koniecznie stanowić logiczne konsekwencje wynikające z naruszenia godności i praw osoby.

Wykorzystywanie kampanii wizerunkowych w walce ze stereotypami

Reklama to szeroko stosowana metoda, aby przyciągnąć uwagę, nagłośnić programy partii politycznych oraz sprzedawać produkty i usługi. We wszystkich tych przypadkach celem jest rozpowszechnianie informacji i pozyskanie sympatii dla promowanych pomysłów lub przedmiotów. Jeśli społeczeństwo poważnie traktuje chęć poprawy

wizerunku i szacunku dla osób starszych, na politykach i administracji spoczywa wielka odpowiedzialność, aby wykorzystać wszystkie właściwe sposoby i środki do osiągnięcia tego celu. Inwestowanie pieniędzy publicznych w kampanie reklamowe dla tego celu nie pociąga za sobą problemów etycznych ani nie narusza znanych zasad właściwego zarządzania budżetem.

W związku z tym dobra reklama powinna być w całkiem naturalny sposób wykorzystywana tak jak kampanie wizerunkowe powszechne w innych dziedzinach politycznych.

Załącznik I Lista członków Wiedeńskiego Komitetu Pozarządowego ds. Starzenia się

(wrzesień 2015)

ACUNS – Akademicka Rada ds. Systemu Narodów Zjednoczonych

Maximilian Edelbacher
Wiedeńskie Biuro Łącznikowe Acuns
Wiedeń, Austria

edelmax@aon.at
kom.: +43 664 516 9729

EFOS - Europejska Federacja Starszych Studentów

Ingrid Dummer
Kilonia, Niemcy

IngridDummerKiel@aol.com
tel.: +49 431 69 69 789
kom.: +49 172 830 65 94

Dr. Katarina Grunwald
Bratysława, Słowacja

k_grunwald@orangemail.sk
tel.: +4212 643 616 55
kom.: +421 904 800 472

EFOS i AIUTA

Dkfm. Horst Leonhard
Herzogenburg, Austria

hleonhard@aon.at
tel.: +43 2782 82 918
kom.: +43 664 739 69 120

EURAG-EUROPE – Europejska Federacja Osób Starszych

Dirk Jarré
Kronberg im Taunus
Niemcy

dirkjarre@aol.com
dirkjarre@hotmail.de
tel.: +49 1525 319 6089
kom.: + 43 699 1712 6798

Dkfm. Erika Folkes
EURAG-Österreich
Wiedeń, Austria

eurag@eurag.at
tel.: +43 1 489 09 36
kom.: +43 676 520 3230

HelpAge International wakat

ICJW – Międzynarodowa Rada Kobiet Żydowskich

Gerda Frey
Wiedeń, Austria

r.g.frey@aon.at
tel.: +43 1 369 54 48

Deborah Kamil

deb_kamil@hotmail.com

Wiedeń, Austria

kom.: +43 680 233 1526

ICW – Międzynarodowa Rada Kobiet

Eleonore Hauer-Róna

boefv.ncwaustria@utanet.at

Postfach 115

tel.: +43 1 889 53 68

Wiedeń, Austria

**IFA – Międzynarodowa Federacja ds. Starzenia
Się**

Christina Quijano-Caballero

cquijano@aon.at

Wiedeń, Austria

tel.: +43 1 7988 624

kom.: +43 699 19200936

IFHE – Międzynarodowa Federacja ds. Ekonomii Gospodarstw Domowych

Dr. Gertraud Pichler

gertraud.pichler@tele2.at

Wiedeń, Austria

tel.: + 43 1 877 98 85

kom.: +43 664 212 42 44

IFUW – Międzynarodowa Federacja Kobiet z Wyższym Wykształceniem

Dkfm. Ilona Graenitz

ilona.graenitz@chello.at

Wiedeń, Austria

tel.: +43699 1990 46 07

INPEA – Międzynarodowa Sieć Zapobiegania Przemocy wobec Osób Starszych

Dr. Ulrike Waginger, MSc

ulrike.waginger@univie.ac.at

Wiedeń, Austria

tel.: +43 676 55 70 696

ILC - Międzynarodowe Centrum Długowieczności/ INPEA

Gertraud Dayé

gertraud.daye@aon.at

Graz Austria

tel.: +43 316 67 87 24

kom.: +43 650 67 87 240

Międzynarodowa Federacja Kobiet Pracujących Zawodowo

Marlene Parenzan

marlene.parenzan@chello.at

Wiedeń, Austria

tel./fax: +43 1 923 69 10

Mgr Christa Kirchmair

christa.kirchmair@bpw.at

Wiedeń, Austria

tel.: +43 1 890 55 05

Międzynarodowa Federacja Pracowników Socjalnych

Christine Petioky, MA

christine.petioky@fsw.at

Wiedeński Fundusz Socjalny

tel.: +43 1 4000 66701

Wiedeń Austria

International Inner Wheel

Ceja Gregor-Hu
Wiedeń, Austria

ceja@aon.at
tel.: +43 1 470 27 85
kom.: +43 676 61 89 775

Krajowa Rada Organizacji Kobiet Niemieckich

Brunhilde Hoffmann
Baden, Austria

brunhilde.hoffmann@outlook.de

Karin Rudolph
Wiedeń, Austria

karin.rudolph@chello.at
tel.: +43 1 713 26 84
kom.: +43 676 4552044

S.E.R. Fundacja Podmiotowych Doświadczeń i Badań D-NI

Mag. Eva Florentine Pöcheim
Graz, Austria

eva.poecheim@me.com
tel.: +43 664 92 04 458

Soroptimist International

Dora Vrdlovec
Wiedeń, Austria

dora.vrdlovec@oroptimistinternational.org
tel.: +43 1 876 42 84

Dr. Martina Gredler
Wiedeń, Austria

martina.gredler@soroptimistinternational.org
tel.: +43 664 204 73 50

Verein zur Förderung der Völkerverständigung

Ing. Gebhard Fidler

gebhard.fidler@chello.at
tel.: +43 699 14966 689

Dr. Josephine Papst
Wien Austria

josephine.papst@chello.at
phone +43 699 1705 4034

WFWP “Federacja Kobiet na rzecz Pokoju Światowego” / ÖFFW

Renate Amesbauer
Wiedeń, Austria

renate.amesb@gmail.com
phone/fax: +43 1 6161 938
Kom.: +43 650 751 40 73

Elisabeth Riedl
Wiedeń, Austria

wfwpieurope@gmail.com
kom.: +43 650 885 19 88

Shantu Watt
Neubau, Austria

shantnu@hotmail.com
kom. +43 680 406 90 85

WIZO – Międzynarodowa Syjonistyczna Organizacja Kobiet

Dr. Hava Eva Bugajer-Gleitman
Wiedeń, Austria

drbugajer@rhb.co.at
tel./fax: +43 1 367 33 33
kom.: +43 664 340 13 09

Batya Tomann
Wiedeń, Austria

tomann.batya@news.at
tel.: +43 650 917 2457

MMM - Make Mothers Matter - OBSERVER

Mag. Irina Pálffy-Daun-Seiler, MA
Wiedeń, Austria

irina.palffy@gmail.com
tel.: +43 676 6299679

ZONTA International

Arch. DI Monika Anna Klenovec

klenovec@designforall.at
kom.: +43 699 177 88 9

Dr. Ingeborg Geyer
Wiedeń, Austria

Inge.Geyer@oeaw.ac.at
tel.+43 1 515 81 34 92

Birgit Meinhard-Schiebel
Europejska Sieć Zielonych Seniorek i Seniorów(ENGS)

birgit.meinhardschiebel@gmail.com

Dr Jacqueline Stark
Prezes Międzynarodowego Związku Afazji
Badania neuropsycholingwistyczne
Austriacka Akademia Nauk
Wiedeń, Austria

Jacqueline.stark@oeaw.ac.at

Jacqueline-ann.stark@univie.ac.at
+43 1 51581 - 2682

Dr Erika Winkler
Sozialministerium
1010 Wiedeń, Austria

Erika.Winkler@sozialministerium.at

Załącznik II Oficjalne dokumenty ONZ na temat starzenia się oraz strony internetowe

2. Zgromadzenie Światowe na temat Starzenia się (WAA2), Madryt, Hiszpania, 2002

- Deklaracja polityczna
- Madrycki Międzynarodowy Plan Działania na temat Starzenia się (MIPAA)

http://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf

Konferencja Ministerialna UNECE, Berlin, Niemcy, 2002

- Deklaracja ministerialna na temat starzenia się
- Regionalna Strategia Realizacji (RIS)

Konferencja Ministerialna UNECE na temat Starzenia się, León, Hiszpania, 2007

- Forum NGO
- Forum naukowe
- Deklaracja ministerialna

Konferencja Ministerialna UNECE na temat Starzenia się, Wiedeń, Austria, 2012

- Forum NGO
- Forum naukowe
- Deklaracja ministerialna

<http://www.unece.org/population/ageing.html>

http://www.aktivaltern2012.at/aa2012/Veranstaltungen/UNECE_Ministerkonferenz

Opublikowano we wrześniu 2015

Wszystkie prawa zastrzeżone

Wiedeński Pozarządowy Komitet ds. Starzenia się

Prezes: Gertraud Dayé - gertraud.daye@aon.at

Wiceprezes: Dr. Ulrike Waginger, MSc - ulrike.waginger@univie.ac.at

Wiceprezes: Dirk Jarré - DirkJarre@aol.com

Skarbnik: Dr. Gertraud Pichler - gertraud.pichler@tele2.at

Sekretarz: mgr Christa Kirchmair - christa.kirchmair@bpw.at

Bank Austria Member of UniCredit, IBAN AT03 1200 0006 9000 7000, BIC BKUAUATWW